

SIEDEMDZIESIĘCIOLECIE PROFESORA ANDRZEJA WYCZAŃSKIEGO

Dnia 14 kwietnia 1994 r. odbyło się uroczyste spotkanie z okazji 70-lecia urodzin Profesora Andrzeja Wyczańskiego, zorganizowane przez władze Instytutu Historii Filii Uniwersytetu Warszawskiego Filii w Białymstoku, z którym dostojny Jubilat związany jest od dwudziestu lat swej pracy dydaktycznej i naukowej. Zgromadziło ono ponad 100 osób: przyjaciół, kolegów i współpracowników, uczniów Profesora, studentów, a także przedstawiciele władz, środowisk naukowych, uniwersytetów, instytutów i towarzystw naukowych.

Uroczystość zagał dyrektor Instytutu Historii F UW prof. Adam Dobroński, który serdecznymi słowami powitał Jubilata oraz licznie zgromadzonych gości z kraju i z zagranicy.

Drogę życiową i naukową Profesora Wyczańskiego przedstawił Jego uczeń – dr Cezary Kukło. Prelegent przypomniał początki kariery naukowej: studia historyczne na tajnym Uniwersytecie Warszawskim podczas wojny pod opieką prof. prof. Jadwigi Karwasińskiej i Tadeusza Manteuffla, następnie ich kontynuację na Uniwersytecie Jagiellońskim, zakończone magisterium u prof. Romana Grodeckiego w 1946 r., okres asystentury 1945-1946 na UJ i 1946-1952 w Instytucie Historycznym UW. Od 1953 r. Profesor pracuje już w nowo zorganizowanym Instytucie Historii PAN, początkowo jako adiunkt (pracę doktorską obronił już w 1949 r.); w 1963 r. otrzymuje tytuł profesora nadzwyczajnego, a w 1971 r. zostaje profesorem zwyczajnym.

Referent zwrócił uwagę, że obok twórczej pracy w różnych jednostkach Instytutu Historii PAN (w tym blisko 15-letnie kierowanie Pracownią Dziejów Rzeczypospolitej Szlacheckiej), Jubilat starał się aktywnie, na ile było to możliwe, uczestniczyć w wymianie międzynarodowej: stypendium we Francji 1949 r., udział w pierwszej polskiej wyprawie nauk społecznych do Paryża w 1956 r., roczne wykłady (1970/1971) w VI Sekcji Ecole Pratique des Hautes Etudes w Paryżu. Zaakcentował również, że od 1974 r. Profesor związał się z białostockim, wówczas jeszcze jakże bardzo młodym środowiskiem historycznym, podejmując pracę na pół etatu początkowo w Zakładzie, a potem w Instytucie Historii F UW. Tutaj prowadzi wykłady kursowe z historii nowożytnej Polski i powszechnej XVI-XVIII w. Przez Jego

seminarium, które uchodziło i uchodzi nadal za jedno z najtrudniejszych, przeszło ponad stu studentów. Troje z nich obroniło prace doktorskie i pracują jako adiunkci na Filii UW (ogółem Profesor wypromował 8 doktorów). Także i w białostockiej Alma Mater Jubilat nie uchyla się od dodatkowych prac: dyrektor Instytutu w latach 1986-1991 i przewodniczący jego Rady Naukowej od 1991 r., choć obowiązki Profesora ulegały cały czas zwielokrotnieniu. W latach 1990-1992 pełnił funkcję Sekretarza Naukowego Wydziału I PAN, a od 1993 r. jest Wiceprezesem i Sekretarzem Naukowym PAN.

Dr C. Kukło scharakteryzował też krótko imponujący dorobek naukowy Jubilata. Wybitnym wkładem profesora Wyczańskiego do polskiej historiografii są książki: *Studia nad folwarkiem szlacheckim w Polsce w latach 1500-1580* (1960); *Studia nad konsumpcją żywności w Polsce w XVI i pierwszej połowie XVII w.* (1969); *Uwarstwienie społeczne w Polsce XVI wieku* (1977); czy *Między kulturą a polityką. Sekretarze królewscy Zygmunta Starego (1506-1548)*, (1990). Jubilat opracował też oryginalne studium porównawcze: *Polska w Europie XVI stulecia* (1973) i autorską daleką od akademickich szablonów syntezę Polski – *Rzeczpospolitej szlacheckiej* (1965, nowe zmienione wydanie w 1991). Ogółem bibliografia prac Profesora obejmuje ponad 400 pozycji (w tym 15 książek) ogłoszonych w kraju i zagranicą. Uderza w nich wszechstronność zainteresowań i szerokość horyzontów myślowych (reformy i rozdawnictwo dóbr w czasach Zygmunta I, model gospodarstwa szlacheckiego, zagadnienia kultury ujmowanej jako przemiany umysłowości, alfabetyzacja, demografia społeczna) sumiennosc sądów i przeogromna erudycja Autora.

W imieniu władz uczelni głos zabrał prorektor UW ds Filii w Białymstoku prof. Władysław A. Serczyk, który stwierdził, że dzisiejszy dzień jest nie tylko świętem uniwersytetu, ale również świętem nauki polskiej. Mówiąc o wielkim zaangażowaniu Jubilata w budowę białostockiego historycznego środowiska naukowego, podkreślił możliwość codziennego obcowania z tak wybitnym uczonym. Odczytał także list gratulacyjny skierowany do Profesora Wyczańskiego z tej okazji przez rektora UW prof. Włodzimierza Siwińskiego.

Z kolei prof. Janusz Tazbir w bardzo osobistym wystąpieniu zwrócił uwagę na dwie jakże charakterystyczne cechy osobowości Jubilata. Za pierwszą uznał, że niezmiernie płodne badawczo i intelektualnie hipotezy naukowe zawsze są podbudowane solidnym materiałem źródłowym, za drugą, że pracę urzędniczą w PAN potrafi nadal łączyć z twórczą pracą dydaktyczną, pisarską i redaktorską.

O zasługach Profesora dla Instytutu Historii PAN, o znaczeniu działalności naukowej i organizacyjnej mówił jego obecny dyrektor prof. Stanisław Bylina, zaś o wkładzie do działalności PTH – prezes prof. Jacek Staszewski, który przypomniał kilkunastoletni okres kierowania Towarzystwem Miłośników Historii w Warszawie i długoletnie przewodniczenie Komitetowi Głównemu Olimpiady Historycznej.

Z kolei dyrektor Biblioteki Narodowej prof. Adam Manikowski przypomniał zebrany, że w bogatej drodze życiowej Jubilata był także okres współorganizowania

Stacji Mikrofilmowej BN w Warszawie, kierowania nią w latach 1949-1959, a później przewodniczenie Radzie Naukowej BN. W imieniu Białostockiego Towarzystwa Naukowego przemówił prof. Stanisław Alexandrowicz, który prosił Profesora Wyczańskiego o przyjęcie tytułu członka Honorowego BTN.

Niektóre z zaproszonych osób z różnych przyczyn nie mogły wziąć udziału w tej uroczystości. Długi wykaz adresów gratulacyjnych i telegramów otworzyły listy: prof. Andrzeja Zakrzewskiego, który przekazał najlepsze życzenia od Prezydenta RP Lecha Wałęsy; ministra stanu, szefa kancelarii prezydenta prof. Janusza Ziółkowskiego, wicepremiera i ministra Edukacji Narodowej prof. Aleksandra Łuczaka.

Wojewoda białostocki prof. Stanisław Prutis w swoim wystąpieniu stwierdził, że dzisiejsza uroczystość jest także świętem całego regionu białostockiego. W uznaniu zasług i w podzięcie za trud ponoszony przez wiele lat dojazdów ze stolicy na zajęcia do Białegostoku, wojewoda udekorował Jubilat złotą odznaką „Zasłużony Białostoczczyźnie”. Głos zabrał również prezydent miasta Białegostoku mgr Lech Rutkowski, który odczytał specjalny list na tę uroczystość.

Z okazji Jubileuszu wydano z inicjatywy uczniów i dyrekcji IH F UW okolicznościowy tomik, który wręczył Andrzejowi Wyczańskiemu prof. A. Dobroński. Ów niewielki rozmiarami pamiętnik składa się z 19 ofiarowanych profesorowi osobistych wspomnień i artykułów autorów polskich i obcych. Przygotowano także specjalny trzeci numer najmłodszego wydawnictwa IH F UW – „Gryfity”.

Na zakończenie uroczystości zabrał głos Jubilat. Jego wypowiedź wykraczała daleko poza formalne li tylko słowa podzięk. Była raczej próbą odnalezienia źródeł inspiracji badawczych i własnych postaw społecznych. Wśród uczonych, którzy wywarli największy wpływ na Jego osobowość badacza, Profesor wymienił – T. Manteuffla, W. Konopczyńskiego, J. Feldmana i F. Braudela. Ze swadą i dowcipem przypomniał On niektóre momenty pracy w IH PAN i Filii UW, czasem trudności, które trzeba było umieć pokonywać. Kończąc swoją wypowiedź Jubilat stwierdził, że o ile Akademia stworzyła możliwość skoncentrowania się na pracy badawczej oraz dotarcia do środowiska VI Sekcji w Paryżu, o tyle praca uniwersytecka w Białymstoku dała Mu uczniów i miejsce spotkań z młodzieżą rozkochaną w historii.

Uroczystość zakończyła lampka wina w salach Wydziału Humanistycznego Filii UW.

Cezary Kukło